

המעיל המופלא של יוסף

איורים וכתיבה : סימס טבק

תרגום: ר. עזוז

הוצאת כנרת בית הוצאה לאור

על הספר

הסיפור מתבסס על שיר עממי בידיש שהמחבר שמע בילדותו, זהו שיר על יוסף שהיה לו מעיל קטן, וככל שעובר הזמן והמעיל מתיישן. יוסף החייט מכין מהחלקים הפחות בלויים אפודה ואחר כך צעיף וממחטה עד אשר לא נותר מן המעיל אלא כפתור.

חלק זה של הסיפור מורכב משורות קצרות מתחרזות שבסופן חוזרת כמו פזמון חוזר השורה: "מה אפשר לעשות?".

ברמה הזאת זהו ספר לילדים צעירים שיכולים ליהנות מהעצוב המיוחד של הספר, שבו בכל דף גזור מעין חלון, כאשר הופכים את העמוד משתנה משמעות התמונה: המעיל בעמוד הראשון הופך למעילון בעמוד הבא ובעמוד שלאחריו הופך המעילון לאפודה וכך הלאה.

אבל האיור והעלילה הפשוטה הם רק רובד אחד של הסיפור. הסיפור מתרחב לעלילה נוספת במפגש של האיור עם המילים – כאן כבר נדרשת התבוננות מעמיקה ויכולת קריאה של טקסט ויזואלי וטקסט מילולי המספר לנו סיפור נוסף – תיעוד של העולם היהודי התרבותי בגולה- אלה הם איזכורים לקורא המבוגר שיכול להבין, למשל, מיהו שלום עליכם, ומה משמעות הכרזות התלויות בחדר של יוסף החייט.

הערה כללית למורה/מנחה: כדי לעמוד על ערכו המיוחד של הספר יש צורך בהתבוננות חוזרת ונשנית בספר. משום כך רוב ההפעלות דורשות חזרה ודפדוף בספר. הדברים אמורים לגבי ההפעלות לצעירים יותר ולקבוצת הגיל המבוגרת.

אפשר לראות הצעות להפעלות באתר:

www.herzliya.k12.il/Herzliya/Pisga/Gananot/sefer/sefer1.htm - k39

אפשר לקרוא במקביל את השיר *גלגוליו של מעיל/קדיה מולודובסקי* (ראו בספר *שרשרת הזהב עמ' 22*)

הפעלות לכיתות א-ג

נכיר את הסיפור בעזרת האיורים:

1. יוסף

המורה/מנחה תתבונן יחד עם הילדים באיורים שבספר תוך כדי שאלת שאלות:

- היכן גר יוסף?
- איך נראה יוסף? (מה הוא לובש? כובע, זקן משקפים וכו')
- תארו את אנשי העיירה של יוסף (מראה, לבוש, מקהלת הכפר, כלי הנגינה, המסיבות ועוד)
- תארו את הבית והחצר שלו (מראה החדרים, התאורה בהם, הרהיטים, מה תלוי על הקירות, הגינה ועוד)
- אילו בעלי חיים מופיעים באיורים שבספר? תארו אותם.

לאחר הדיון בשאלות אלה תשוחח המורה עם התלמידים על העיירה היהודית המתוארת בספר ועל רמזים תקופתיים המופיעים בו.

2. המעיל של יוסף

(המורה יחד עם הילדים תמלא את הטבלה. ילדים שכבר יודעים לקרוא ימלאו את הטבלה בעצמם או בזוגות.)

המעיל הארוך של יוסף עובר שינויים וגלגולים.

- התלמידים ירשמו בטבלה את כל הגלגולים שעבר המעיל, ובמקביל ירשמו באיזה מקום ואיך השתמש יוסף בכל אחד מגלגולי המעיל. אפשר להיעזר באיורים שבספר.
- לאחר שיסיימו את הטבלה ישוחחו התלמידים על אורח החיים של יוסף כפי שהוא בא לידי ביטוי באיורים השונים.

מעשיו של יוסף	היכן נמצא יוסף	הבגד של יוסף
מוביל ברווז	בחצר הבית	מעיל ארוך

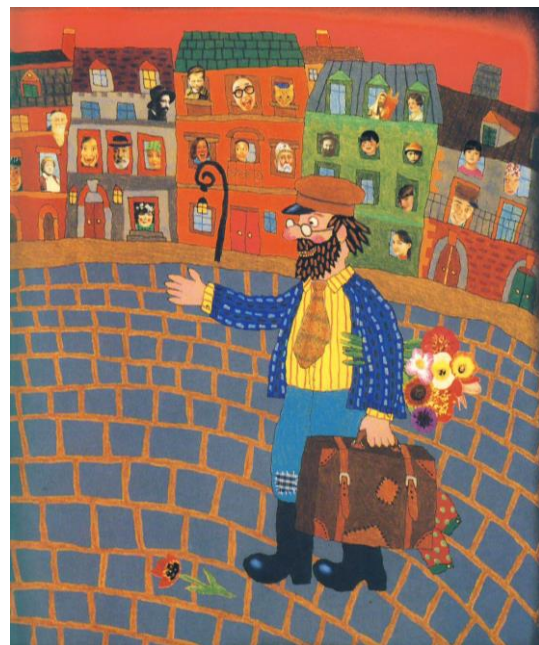
האיורים בספר

טבק סימס משתמש בכמה טכניקות עיצוב של רישום, איור, קולאז' וצילום הוא מצליח ליצור סביבות חיים מלאות ועשירות שלכל אחת המאפיינים שלה.

הכפר (איור מס 2)

העיר (איור מס 1)

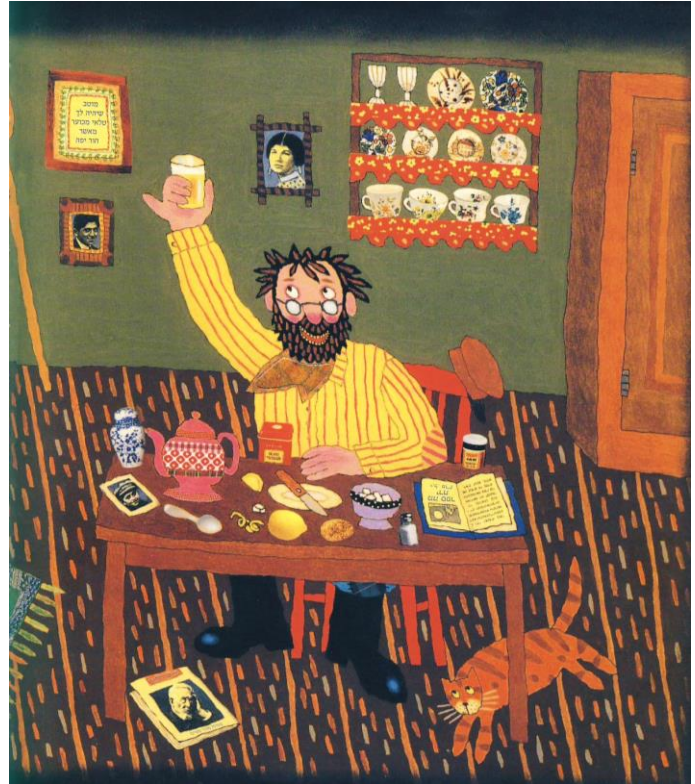
לתלמידים:

לפניכם שני איורים האחד מתאר את יוסף בעיר והשני יוסף בכפר.

- התבוננו היטב באיורים . תארו אותם.

- הסבירו, לפי מה אנחנו משערים כי איור מס 1 מתאר עיר ואיור מס 2 מתאר כפר.

פינת האוכל של יוסף

לתלמידים

- התבוננו היטב בפינת האוכל של יוסף ותארו אותה: (מי נמצא עוד בחדר, מה יוסף אוכל, אילו כלים נמצאים על שולחנו, מה רואים על הקיר, על הרצפה?)
- ציירו גם אתם את פינת האוכל שלכם בבית. אתם יכולים להשתמש באותה שיטה שבה הסופר והמאייר השתמש: שילוב של איור עם גזרי נייר צבעוניים מודבקים, או חלקים של איור או צילום. (כמו תמונת האישה מאחורי יוסף או הלימון שעל השולחן). לשיטת איור כזו קוראים בשם קולאז' או בעברית: קֶדְבֵּק.

הפעלות לכיתות ד-ו

כל ההפעלות שניתנו לקבוצת הגיל הצעירה יכולות להתאים גם לקבוצת הגיל המבוגרת יותר כדפי עבודה.

שאלות בעקבות הקריאה בספר

1. כיצד בא לידי ביטוי בסיפור זה העולם היהודי?

תארו מאפיינים תקופתיים המופיעים בו

הפרנסה, ההווי, כלים מאפיינים, בגדים מאפיינים ועוד.

2. על קירות החדרים המצוירים בספר מסתתרים פתגמים או אמרות עממיות, רשמו אותם, הסבירו את

משמעויותיהם. (ראו דוגמה)

3. בתוך האיורים שתל טבק סימס גם כרזות, ספרים, צילומי משפחה, ובדיחות, בחרו אחדים מהם ותארו

אותם. אפשר להיעזר בזכוכית מגדלת כדי לראות את הכתוב בחלק מהם.

מהו המידע הנוסף שהם נותנים למתבונן על המקום והזמן המתוארים בספר? (ראו דוגמה)

4. יחסו של יוסף למעיל יכול לומר לנו משהו על יחסו לעולם בכלל. הרחיבו רעיון זה. הסבירו את שם הסיפור

(המעיל המופלא)

מחזור

המעיל של יוסף מציג תהליך של מחזור שבו תמיד "אפשר לעשות משהו משום דבר".
לפניכם כמה הצעות ל: מה אפשר לעשות ממכנסי ג'ינס ישנים?

1. ארגונית לעפרונות, מספריים, דבק וכיו"ב

אם תתבוננו היטב הארגונית עשויה מהחלק התחתון של המכנסיים.

2. ארנק קטן

סתם כיס יכול להפוך לארנק קטן. אפשר על אותו עקרון להכין כיס לאטבים (מקלות כביסה)

הציעו רעיונות נוספים ובצעו אותם, כי הרי תמיד אפשר "לעשות עוד משהו ממהו".

3 מה אפשר להכין מבדים ישנים, כפתורים ואביזרי לבוש נוספים?

התלמידים יביאו לכיתה שיירי בדים, כפתורים, רוכסנים וסריגים, ויכינו קולאזים, בובות, וחפצים שונים, אפשר להיעזר במורה למלאכה.

ד"ר רחל עזוז

ד"ר איה מרבך

מחברות סדרת ספרי הלימוד לשון ועוד.